

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

ПАЗАРНО ПОЗНАВАЊЕ НА СТОКИТЕ

за III година

ЕКОНОМСКА, ПРАВНА И ТРГОВСКА СТРУКА

техничар за трговија и маркетинг

Скопје, мај 2002 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ПАЗАРНО ПОЗНАВАЊЕ НА СТОКИТЕ

1.2. Образовен профил и група струки

1.2.1. Образовен профил: техничар за трговија и маркетинг

1.2.2. Група струки: Економска, правна и трговска

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Предмет карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

Целта на наставата по наставниот предмет *пазарно познавање на стоки*, е учениците да стекнат стручно - теоретски знаења и вештини за производот и управувањето со производот, како и за одредени видови стоки и нивните карактеристики, методите за утврдување на нивниот квалитет, стандарди, асортиман, начини на амбалажирање, складирање и транспорт.

Од општата цел на наставниот предмет *пазарно познавање на стоки*, произлегуваат следниве посредни цели:

- ученикот да се запознае со производот и управувањето со производот;
- да ги разликува видовите на производи;
- да го разбере значењето на асортиманот на производите и можностите за управување со асортиманот;
- да ги идентификува пазарните особини на стоките;
- да го разбере значењето на стандардите и квалитетот на производите;
- да ги разликува системите за идентификација на производите (EAN системот и царинскиот систем);
- да ги карактеризира различните видови на енергија;
- да го согледа значењето на неметалните стоки за стопанството и секојдневниот живот;
- да ја сфати намената на производите на металургијата и нивното значење;
- да го објаснува и проценува квалитетот на производите на металургијата;
- да го разбере значењето на производството на хемиските стоки како надградба на стопанството;
- да ги разликува нормативите за манипулација и примена на хемиските производи;
- да соработува во група;
- да го согледа значењето на тимската работа за постигнување на успех во работењето;
- да развива чувство и навики за стручно, професионално и одговорно извршување на работите и работните задачи од доменот на структурата.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на содржините од наставниот предмет *пазарно познавање на стоките*, односно за постигнување на поставените цели, потребни се претходни знаења стекнати од наставните предмети *хемија, физика, биологија, екологија и мајемајтика* од основното образование, *мајемајтика за I година, основи на бизнисот за I и II година, трговија и трговско работење за II година и основи на правото за I година.*

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Бр. на часови	Конкретни цели <i>Ученикот:</i>	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. Вовед	3	Да се запознае со поимите производ и управување со производот; - да го разбере значењето и улогата на концептот на производот; - да го сфати производот како елемент на маркетингот; - да го согледа соодносот на производите; - да го прифати остварувањето на	Се поставуваат прашања, се дискутира и се мотивираат учениците да презентираат примери од секојдневието за производи и управување со нив. Се насочуваат учениците да изведуваат заклучоци за значењето на управувањето со	1. <i>Основи на бизнисот за I година</i> Тематска целина: - Економика на бизнисот. 2. <i>Основи на бизнисот за II година</i> Тематска целина: - Улога и значење на

		целите на потрошувачите.	производот.	малиот бизнис.
			<p>Се објаснува значењето на концептот на производот.</p> <p>Се поттикнуваат учениците да го разберат производот како еден од елементите на маркетингот, преку примери.</p>	
2. Видови на производи	6	<ul style="list-style-type: none"> - да ја разбере потребата од класификација на производите според основните карактеристики; - да ги класифицира производите според различни критериуми (според категорија на купувачи, трајност на производите, начин на производство (индустриски, земјоделски) или да ги класифицира според крајната потрошувачка; - да го разликува потеклото на производите според хемискиот состав; - да ја разбере важноста на правилната и функционална класификација; - да го сфати економското значење на класификацијата на производите; - да ја објасни маркетиншката и економската практика за групирање 	<p>Се објаснува значењето и специфичностите на секоја класификација на производите.</p> <p>Се презентираат шеми, скици и примери на класификација на производите според различни критериуми, со употреба на графофолии, документи и Службен весник.</p> <p>Се дискутира за проблемите што може да произлезат од погрешно избрана или нефункционална класификација.</p> <p>Се претставуваат и</p>	<p><i>1. Хемија, биологија и физика од основното образование.</i></p> <p><i>2. Трговија и трговско работење за II година</i> Тематска целина; - Набавно работење; - Продажно работење.</p>

		<p>на производите;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги разликува симболите и системите на класификација; - да изготви или користи номенклатура. 	<p>објаснуваат примери на производи што можат да бидат различно класифицирани, со поттикнување на учениците да ја одберат најдобрата класификација.</p> <p>Се презентираат симболите во различните класификации.</p> <p>Се организира работа во групи за изготвување номенклатура и нејзино користење.</p> <p>Се укажува на грешките во номенклатурата, последиците од нив и нивното коригирање.</p>	
3. Асортиман на стоките	4	<ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со поимот асортиман на производите; - да ги разликува различните аспекти на асортиманот на производите; - да ги идентификува поимите поврзани со асортиманот на производите; - да ја сфати разликата меѓу произведен и трговски асортиман; - да се информира за можностите за управување со асортиманот. 	<p>Се објаснуваат поимите .</p> <p>Се дискутираат избрани примери.</p> <p>Се презентира лист на трите димензии на асортиманот.</p> <p>Се покажуваат основните комбинации на асортиманот.</p> <p>Се презентираат факторите</p>	<p><i>1. Основи на бизнисот за II година</i></p> <p>Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Управување со производот.

			од кои зависи управувањето со асортиманот со употреба на шематски приказ.	
4. Пазарни особини на стоките	17	<ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со поимите: <ul style="list-style-type: none"> а. Дизајн; б. Марка; ц. Функционалност; д. Квалитет. - да ја разбере содржината и значењето на документите за ставање на стоките во промет (декларација, гарантен лист, список на сервиси); - да ги сфати обврските што произлегуваат од документите; - да го разбере значењето на стандардите како закон; - да ја сфати динамичноста на стандардите; - да ја разбере зависноста на квалитетот од различни фактори; - да одбира услови (транспорт, амбалажа) за сочувување на квалитетот на производите; - да ги разликува системите за идентификација на производите (EAN и царинскиот систем). 	<p>Се објаснуваат поимите.</p> <p>Се дискутира за значењето на дизајнот, марката, функционалноста, квалитетот и стандардизацијата.</p> <p>Се презентираат документи (декларација, гарантен лист, список на сервиси) и се објаснуваат нивните содржини.</p> <p>Се посочуваат обврзните и необврзните податоци во документите за ставање на стоките во промет.</p> <p>Се презентираат симболите и ознаките во документите и се објаснува нивното значење.</p> <p>Се информираат учениците за потребата и предностите на системите за идентификација на стоките (EAN и царински).</p>	<p><i>1. Трговија и трговско работење за II година</i> Тематска целина: - Магацинско (складишно) работење; - Транспортно работење.</p> <p><i>2. Основи на правото за I година</i> Тематска целина: - Правни акти.</p>

			<p>Се дискутира за амбалажата и пакувањето како услови за сочувување на квалитетот на производите.</p>	
5. Енергија	5	<ul style="list-style-type: none"> - да ги идентификува различните видови енергија што се користат кај нас и во светот; - да ги разликува горивата според потеклото и степенот на обработка; - да го разбере поимот топлинска вредност; - да го сфати еколошкиот аспект при избор на гориво; - да ги разбере ознаките за квалитет на горивата; - да ја согледа потребата од обезбедување услови за сочувување на квалитетот на горивата. 	<p>Се објаснуваат поимите: енергија, гориво и топлинска вредност.</p> <p>Се води насочена дискусија со учениците и се користат нивните предзнаења за да се опишат и карактеризираат различните видови енергии.</p> <p>Се објаснува кои услови треба да ги исполнува некоја супстанца за да биде гориво.</p> <p>Се презентираат шеми и скици за класификација на горивата според потеклото, агрегатната состојба и топлотната вредност.</p> <p>Се претставуваат ознаките за квалитет и еколошка подобност.</p>	<p><i>1. Физика</i> од основно образование</p> <p><i>2. Екологија</i> од основно образование</p>

			<p>Се поттикнуваат учениците да се заинтересираат за глобалното загревање. Се организираат учениците во работни групи да се запознаат со иновациите на ова поле во светот.</p>	
<p>6. Производи на неметалната индустрија</p>	<p>9</p>	<ul style="list-style-type: none"> - да го разбере значењето на неметалните стоки за стопанството; - да сфати дека квалитетот на неметалните стоки обезбедува економичност во другите дејности на стопанството (на пример во градежништвото); - да ги идентификува условите што ќе обезбедат заштита на квалитетот на неметалните производи; - да се запознае со карактеристиките и намената на поедини производи како што се: градежни материјали, врзивни средства, керамички и огнеотпорни материјали, порцелан и стакло; - да ги согледа предностите на богат асортиман на неметалните производи; - да ги сфати ISO стандардите и потребата од нивно прилагодување на нашите услови; 	<p>Се презентираат примероци од кои ученикот ќе се запознае со различните видови неметални производи.</p> <p>Се објаснуваат нивните карактеристики, намена и можности за супституција.</p> <p>Се информираат учениците за последиците од дефектите кај неметалните стоки.</p> <p>Се поттикнува дискусија со учениците за употребата на современи неметални производи, полупроизводи и помошни материјали.</p> <p>Се презентира и објаснува значењето на дизајнот и богатиот асортиман на</p>	<p><i>1. Хемија од основно образование</i></p> <p><i>2. Математика од основно образование</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> - да го просудува самостојно квалитетот на неметалните стоки врз основа база на податоци од декларацијата, но и да врши некои самостојни мерења или испитувања. 	<p>неметалните стоки.</p> <p>Се организира посета на саем на неметални производи.</p>	
7. Производи на металургија	13	<ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со поимите: минерал, руда, метал и легура; - да се информира за разликата во производството на метали, електролитски метали и легури; - да го сфати значењето на базните метали за економиката на земјата и нејзината стабилност; - да ги разликува различните видови метални производи од: железо, челик, бакар, цинк, олово, алуминиум и благородни метали; - да ги препознава симболите во ISO стандардите за наведените метали; - да се запознае со намената на тие метали и нивните карактеристики; - да го објасни квалитетот според декларираните особини; - да го проценува квалитетот самостојно вршејќи пресметки; - да го разликува значењето на различните системи за искажување на квалитет; - да го споредува квалитетот 	<p>Се презентираат скици и шеми на минерали, руди, метали и легури објаснувајќи ја нивната поврзаност.</p> <p>Се дискутира за карактеристиките на различните метални производи зависно од чистотата и степенот на обработка.</p> <p>Се подготвуваат репрезентативни примероци на производи од различни метали.</p> <p>Се решаваат примери за оценување на квалитетот.</p> <p>Се предупредуваат учениците за можните грешки при оценката на квалитетот.</p> <p>Се укажува на грешките во</p>	<p><i>1. Математика за I година</i></p> <p>Тематска целина:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Процентна и промилна сметка; - Пропорционални величини; - Сметка на смеси.

		<p>преминувајќи од еден во друг систем, вршејќи самостојно пресметки.</p>	<p>самостојните пресметки на учениците и истите се коригираат.</p> <p>Се укажува на потребните услови за заштита на квалитетот на металните производи посебно од корозија.</p> <p>Се презентираат симболите и боите за означување на квалитетот на металните производи.</p>	
8. Производи од хемиска индустрија	15	<ul style="list-style-type: none"> - да го разбере значењето на производството на хемиските стоки како надградба во стопанството (лесна индустрија); - да се информира за економската важност на производите од хемиската индустрија; - да ги согледа еколошките аспекти на работењето со хемиските стоки; - да се запознае со дизајнот и амбалажата на хемиските стоки; - да ја сфати неопходноста од познавањето на стандардите за хемиски производи, нивната амбалажа, складирање и транспорт; 	<p>Се објаснува значењето на лесната индустрија, а посебно на хемиската.</p> <p>Се дискутира (користејќи ги знаењата на учениците) за економската важност на хемиските производи.</p> <p>Се објаснуваат еколошките аспекти и последиците од нестручно работење со хемиската стока при транспорт, складирање и амбалажирање, со посебен</p>	<p><i>1. Хемија од основно образование</i></p> <p><i>2. Екологија од основно образование</i></p> <p><i>3. Трговија и трговско работење за II година</i></p> <p>Тематска целина: - Магацинско (складишно) работење; - Транспортно работење.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - да ги идентификува посебните видови хемиски производи (киселини, хидроксида и соли); - да се запознае со особините и намената на основните хемиски производи: <ul style="list-style-type: none"> a. Киселини (H_2SO_4, HNO_3, HCl); b. Бази ($NaOH$); c. Соли ($NaCl$, Na_2CO_3); d. Ѓубриња; e. Пестициди; f. Каучук и гума; g. Средства за одржување на хигиена; h. Козметички производи и i. бои и лакови. - да ги сфати нормативите за управување со хемиските производи. 	<p>осврт за луѓето и околината. Се презентираат репрезентативни примероци и слични, но со различни типови грешки.</p> <p>Се изведуваат обиди за да се објаснат карактеристиките на основните видови хемиски стоки (киселини, хидроксида и соли).</p> <p>Се истакнува намената и супституцијата на поединечните хемиски производи.</p> <p>Се објаснува потребата од заштитни и самозаштитни мерки при работа со хемиски стоки.</p> <p>Се поттикнува самостојно истражување за квалитетот на средствата за хигиена и козметика.</p>	
--	--	---	---	--

			Се мотивираат учениците да преземаат самостојно истражување за иновациите на полето на производството на стоките од хемиската индустрија.	
--	--	--	---	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

За реализација на наставата по наставниот предмет *пазарно познавање на стоки*, согласно поставените цели на наставниот предмет, како основни *наставни методи* ќе се користат: водење на насочена дискусија, решавање на проблеми и симулирани случаи, изготвување на мали проекти, учење преку сопствено откривање, независни задачи, компјутерска симулација, играње на улоги и др.

Активности на ученикот: да учи независно и во група, да набљудува, да слуша, да применува, да открива односи, да пишува извештаи, да презентира, да работи домашни задачи.

Активности на наставникот се однесуваат на организација на наставата, давање инструкции за работа, поттикнување на дискусии, објаснување, поставување прашања, оценување и поттикнување на самооценување од страна на учениците, симулирање на процеси и реални ситуации, презентирање, правење забелешки, организирање и водење проекти, организирање посети на трговски друштва, организации и институции.

4.3. Организација и реализација на наставата по предметот

Процесот на учење во наставата по наставниот предмет *пазарно познавање на стоки*, се изведува преку теоретска настава во училишта каде што учениците ќе стекнуваат пред сè когнитивни и афективни компетенции, преку организирани посети на трговски друштва и институции, организирани информативни средби, разговори и дискусии со претставници - стручни лица од практиката, во училиштето или во институциите и трговските друштва, со цел да се интегрираат знаењата и

ставовите со практичните умеења на учениците. Наставата по овој наставен предмет се реализира и преку индивидуални домашни задачи, кои можат да се изведуваат дома и во училиштето.

Образовните активности по предметот *ѝазарно ѝознавање на сѝокиѝе*, се организира во две полугодија, четири тримесечија и неделен распоред на часовите.

4.4. Наставни средства и помагала

За успешна реализација на целите на наставниот предмет *ѝазарно ѝознавање на сѝокиѝе*, потребно е да се користи: графоскоп, графофолии, ТВ, видеорикордер, видеоленти, компјутер и компјутерска опрема, Интернет, стручни списанија, публикации, рекламен материјал, табла и сл. согласно Нормативот.

Како *учебници и учебни ѝомагала*, препорачливо е да се користат учебници за овој наставен предмет наменети за средното образование, наставни помошни материјали, стручни литература, списанија и друго.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигнувањата на учениците се врши преку континуирано следење во текот на учебната година, усно и писмено - преку тестови на знаења, писмените извештаи за реализирани активности на учениците, креативноста, постигнувањата и резултатите од тимската работа, индивидуалните домашни задачи, покажан интерес и активно учество на учениците на часовите.

Во текот на учебната година, учениците се оценуваат со најмалку две оценки за секое полугодие, а се утврдуваат полугодишни и годишни оценки. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на Наставната програма, се постапува според законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Покрај условите пропишани со Законот за средно образование, наставникот треба да ги поседува следниве персонални, професионални и педагошки карактеристики: да поседува способност за професионално и педагошко самообразување; да го мотивира и да влијае позитивно на ученикот со својот начин на изразување, углед, појава, подготвеност за дополнителна работа, образование, систем на вредности и идеали; да соработува со другите наставници, стручни работници, социјални партнери, стручни институции; да поседува способност за изведување на настава и комуникација со учениците; да поседува способност за примена на современа образовна технологија; да поседува способност за планирање, организирање, воведување новини во наставниот процес; да е комуникативен и креативен.

6.2. Стандард за наставен кадар

1. Завршени студии по технологија, со здобиена педагошко - психолошка и методска подготовка и положен стручен испит;
2. Завршени студии по економија (насоки: надворешна трговија и маркетинг), со здобиена педагошко – психолошка и методска подготовка.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

За реализација на Наставната програма по предметот *пазарно познавање на стоки*, ќе се користи училница, опремена со наставни средства, помагала и опрема согласно Нормативот.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај, 2002 година

7.3. Состав на работната група:

1. Снежана Димовска, советник, раководител, Биро за развој на образованието, Скопје
2. Д-р Димитар Граматиков, професор, член, Економски факултет, Скопје
3. Снежана Коевска, наставник, член, ДСЕПУ “Васил Антевски - Дрен”, Скопје
4. Искра Стојанова, шеф на припрема на производството, член, “Хемтекс”, Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.9.2002 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма за наставниот предмет *пазарно познавање на стокиите*, ја одобри (донесе): министерот за образование и наука со решение број